

**СЕКЦІЯ 5. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ РАМКОВИХ ПРОЕКТІВ ТА
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ОБЛАСТІ ОСВІТИ**

УДК 378

**ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРОЕКТУ «ГІРСЬКА ШКОЛА
УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ» В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ**

І. Б. Червінська

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
76014, м. Івано-Франківськ, Україна chervinska.inna@gmail.com*

***Анотація.** У статті на підставі аналізу психолого-педагогічної літератури, вивчення передового педагогічного досвіду європейських країн, розкриваються теоретико-методологічні засади функціонування соціокультурного простору навчального закладу в умовах гірського регіону. Автор акцентує увагу на провідних чинниках та шляхах реалізації ідей міжнародного проекту в умовах транскордонного співробітництва.*

***Abstract.** The article is based on an analysis of psychological and educational literature, studying the best educational experience of European countries reveals theoretical and methodological principles of functioning social and cultural space education institution in terms mountain region. The author focuses on the factors leading ideas and pathways of implementation of the international project conditions.*

Вступ. Досвід передових країн Європи та світу засвідчує, що позитивний результати системної перебудови більшості сегментів національного господарства, реальні зрушення в напрямі формування передумов сталого розвитку як держави в цілому, так і окремих її регіонів можливі лише за умови нарощення не лише виробничого, а й природно-ресурсного, науково-технічного, інформаційного, освітнього та соціально-культурного потенціалу, налагодження транскордонних зв'язків.

Адже транскордонні зв'язки – це зв'язки, які виникають у сфері політики, економіки, охорони навколишнього середовища, культури, освіти, демографічного регулювання, інших галузях в межах визначеного транскордонного простору – території, яка охоплює декілька регіонів прикордонних держав і об'єднує їх за певними географічними та соціально-історичними ознаками. Відповідно, транскордонні освітні зв'язки – це система освітніх відносин та інтересів на мікререгіональному рівні, що формуються та розвиваються в процесі функціонування спільної діяльності та визначаються дією економічних законів, нормативно-правовою базою і соціально-економічним середовищем прикордонних регіонів. Цікавим та багатоаспектним, на наш погляд, є транскордонне співробітництво країн Карпатського регіону в освітній галузі. Ця співпраця з окремими регіонами

(Словаччина, Польща, Угорщина, Румунія), спрямована на розширення науково-технічного співробітництва, що здійснюється на підставі угод між Україною та урядами сусідніх країн.

До провідних шляхів реалізації транскордонного співробітництва варто віднести спільні науково-технологічні та науково-дослідні проекти у взаємно погоджених сферах: обмін науковцями, фахівцями, дослідниками та експертами з метою виконання програм і проектів науково-технологічного співробітництва; обмін науковою і технічною інформацією, документацією, а також лабораторними зразками та обладнанням; організація та проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок, діяльність спільних наукових проектів, творчих лабораторій тощо.

Впродовж тривалого часу роль гірських регіонів у соціальному, освітньо-культурному розвитку у багатьох країнах не визнавалась або принижувалась. Карпати, які знаходяться в самому центрі Європи, добре ілюструють окреслені проблеми, які можливо не дуже добре видно з київських пагорбів та нажаль вони чіткі й нагальні для жителів гір.

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в країні за останні десятиріччя, суттєво загострили освітні проблеми жителів гірської місцевості, зумовили значні зрушення у дослідженні цих територій. Тому варто звернути увагу на необхідність дослідження регіональних особливостей розвитку освіти, створення в цих регіонах ресурсних центрів, оптимального освітнього простору в гірській місцевості. Реалізація окреслених завдань дозволить накопичити достатній фактичний матеріал для проведення порівняльного аналізу наукових концепцій, підходів, розробок та практичного досвіду з проблем життєдіяльності гірських територій України з іншими країнами Європи. Необхідно привернути увагу громадськості, представників владних структур до ситуації щодо фінансування освітньої галузі, в тому числі дошкільних навчальних закладів, позашкільних освітніх установ, закладів культури та дозвілля у всіх гірських районах Закарпаття, Прикарпаття й Буковини. Виникає необхідність створення громадської організації Карпатського Форуму народовладдя для організації проведення роботи зі збереження гірських районів як окремих адміністративно-територіальних одиниць при проведенні адміністративно-територіальної реформи в Україні та подальшого розвитку гірських територій Карпатського регіону України. Особливої актуальності окреслена проблема набуває в духовній атмосфері малих міст і сіл гірського соціуму. Адже в умовах глобальної за своїми масштабами трансформації та євроінтеграції гірський соціум продовжує зберігати традиційні риси української ментальності.

Проблема збереження і підтримки гірських шкіл Карпатського регіону є надзвичайно актуальною й в контексті сучасних освітніх реформ та децентралізації. Створення об'єднаних територіальних громад повинно стати певним кроком на шляху до покращення умов життєдіяльності жителів гірських сіл та розширення можливостей для здобуття якісної освіти учнями гірських шкіл. Однак ніяк не можна допустити закриття шкіл або ж тотальне їх укрупнення. Тому під час модернізації шкільної освіти у контексті децентралізації, необхідно враховувати унікальність й відмінність Карпатського регіону від інших регіонів України. Для реалізації визначених завдань нами розроблено регіональний проект експериментального майданчика *«Розвиток особистості молодшого школяра в умовах гірського середовища»*, який плануємо розгорнути на базі шкіл гірських

районів. Це перший і єдиний на Україні, зрештою і у східноєвропейських країнах Карпатського регіону, комплексний проект, що спрямований на вивчення впливу гірського середовища на розвиток, навчання і виховання школярів.

Школи гірського регіону Українських Карпат працюють у специфічних умовах. Вони зберігають самобутні традиції, мають особливий характер навчальної і трудової діяльності. Адже в умовах віддаленого гірського села школа стає головним осередком культури, духовності. Безумовно, це пов'язано із загальною соціально-економічною ситуацією на селі, з повільним розвитком багатокладності господарства, його технічним забезпеченням. Відповідно потрібно позбутись вузькопрагматичного призначення гірської школи, допомогти їй у всебічному розвитку особистості, забезпечити доступність якісної освіти для дітей, що проживають у гірській місцевості. Очікуваний соціальний ефект від реалізації проекту полягає у зверненні уваги на специфіку роботи гірських шкіл; на покращення розвитку молодших школярів; підвищення трудової та природоохоронної свідомості учнів, що сприятиме виконанню програми «Сталого розвитку Українських Карпат» та створенню у подальшому «Міжнародної асоціації гірських шкіл» із залученням країн Карпатського, Альпійського, Балканського та інших гірських регіонів Європи.

Велика увага в Європейських гірських країнах приділяється розв'язанню проблеми надання якісних освітніх послуг, зайнятості та подолання бідності населення. Для цього запроваджуються різноманітні пільгові механізми функціонування підприємств, надання грантів для навчальних закладів, освітніх субвенцій, розширення прав та фінансових можливостей громад, розробляються конкретні міжнародні проекти з розвитку гірських територій. В цьому плані дуже показовим є досвід країн транскордонного співробітництва з Україною, де уже на протязі десятиріч проводяться різнопланові державні заходи щодо розвитку економічно відсталих гірських районів, які зосереджуються на підтримці сільського господарства, будівництві доріг, фінансуванні конкретних інвестиційних проектів, розвитку освіти.

Висновки. Практика показує, що на сучасному етапі забезпечити розвиток територіальної громади та школи в гірській місцевості лише за рахунок класичних форм її організації без належного фінансування та централізованого управління нею неможливо. На часі вироблення цілісної освітньої політики окремих гірських регіонів і запровадження громадсько-державної форми управління ними. Потрібно також продумати спеціальний режим інвестицій для гірських районів, що стане запорукою їх розвитку, стабільності й піднесення.

Використані літературні джерела:

1. Рибка Н. М. Єдиний освітній простір як інтегративна система: соціально-філо-софський аналіз: Автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. – Одеса, 2005. – 24 с
2. Chervinska Inna. Mountain School of the Ukrainian Carpathians: Problems and Prospects of Development // Inna Chervinska / Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. - Vol 1, No 2-3 (2014).- pp. 28-33